

ZJAZDY STOWARZYSZENIA ELEKTRYKÓW POLSKICH W KATOWICACH

Tomasz E. KOŁAKOWSKI

Oddział Zagłębia Węglowego SEP
e-mail: tomasz.kolakowski@post.pl

Streszczenie: W opracowaniu omówiono przebieg Walnych Zjazdów SEP zorganizowanych przez Oddział Zagłębia Węglowego SEP w Katowicach. Wspomniano także działaczy SEP, którzy swymi działaniami przyczynili się sukcesu tych spotkań, bo tak zostały one ocenione przez uczestników.

Słowa kluczowe: SEP, walne zjazdy, Oddział ZW SEP Katowice.

1. WSTĘP

Jedną z cech charakterystycznych Stowarzyszenia Elektryków Polskich istniejącego już ponad 100 lat, jest demokratyczny charakter organizacji. Do jednego z jego przejawów zaliczyć można dążenie do pełnego udziału w dyskusjach i tworzonych opiniach, czy dokumentach jak największej liczby członków SEP, a także zarówno określoną czasowo kadencję władz, jak i wybór tychże władz poprzez zgromadzenia kół w początkowej fazie życia organizacji czy też, po osiągnięciu znaczącej liczby członków, kół i oddziałów terenowych, Walne Zjazdy Delegatów (WZD) wybieranych we wszystkich Oddziałach. Należy do nich również skrupulatna realizacja zapisów Statutu SEP dotyczących liczby i czasokresu kadencji poszczególnych ogniw władz statutowych SEP. Warto wspomnieć również, że powierzenie przez Zarząd Główny SEP organizacji Walnego Zjazdu Delegatów któremuś z Oddziałów traktowane jest jako wyróżnienie i wyraz uznania dla działalności tegoż Oddziału.

Oddział Zagłębia Węglowego SEP w Katowicach w okresie lat 1919–2022 trzykrotnie był gospodarzem i organizatorem zjazdów SEP. Odbyły się one w latach 1939, 1957 i 2010. W niniejszym opracowaniu omówiono pokrótce ich organizację, przebieg i główne postanowienia. Wspomniano także działaczy SEP, którzy swymi społecznymi działaniami przyczynili się swoistego sukcesu tych spotkań, bo tak zostały one ocenione przez uczestników.

2. XI WALNE ZGROMADZENIE SEP W 1939 ROKU

W pierwszym półroczu pamiętnego roku 1939 miały miejsce ważne wydarzenia także w życiu Stowarzyszenia Elektryków Polskich. Stowarzyszenie składało się wówczas z 13 oddziałów i liczyło około 1200 członków zwyczajnych, 11 żyjących członków honorowych i 79 zbiorowych. [1, 2].

W dniu 31 marca 1939 r. zatwierdzony został przez władze państwowe nowy Statut SEP. Jednocześnie z powodzeniem zakończone zostały pertraktacje ze Stowarzyszeniem Teletechników Polskich, założonym w 1920 roku i Związkiem Polskich Inżynierów Elektryków

(który powstał w wyniku przekształcenia Związku Zawodowego Inżynierów Elektryków założonego w 1916 r.) prowadzone w latach 1937 i 1938 w celu połączenia się tych organizacji ze Stowarzyszeniem Elektryków Polskich. Połączenie to nastąpiło podczas XI Walnego Zgromadzenia SEP, odbywającego się w dniach od 18 do 21 czerwca 1939 r. w Katowicach i Cieszynie.

Na czele Zarządu OZW SEP w Katowicach stał wówczas Jan Henryk Obrąpalski, cieszący się powszechnym uznaniem w całym kraju, który w kadencji 1934/1935 został wybrany Prezesem SEP, Grupie Radiotechnicznej przewodniczył Janusz Groszkowski, Grupie Trakcyjnej Józef Podoski, a grupie teletechnicznej Roman Trechciński, wojewodą śląskim był Michał Grażyński, a dyrektorem Polskiego Radia w Katowicach Stanisław Ligoń. Oficjalna data inauguracji Zgromadzenia to wprawdzie niedziela 18 czerwca 1939 r., ale de facto już dzień wcześniej, w późnych godzinach wieczornych (o 21.00), odbyło się spotkanie zapoznawcze uczestników Zgromadzenia w lokalu Syndykatu Polskich Hut Żelaznych w Katowicach przy ul. Lompy 14. Organizatorzy zapowiadali tańce, bufet i zaznaczali, że stroje nie muszą być oficjalne. W niedzielę 18 czerwca 1939 r. o godz. 8.30 odbyła się msza święta odprawiona w kościele pod wezwaniem św. Piotra i Pawła przy ul. Mikołowskiej (dawnej katedrze Archidiecezji Katowickiej).

Rys. 1. Plakat wystawy towarzyszącej WZD

Następnie złożono wieniec na płycie - pomniku Powstańca Śląskiego przy placu Wolności. Plac o niezmienionej nazwie istnieje w tym samym miejscu do dziś, jednak pomnika już nie ma. Złożenie wieńca przez delegację SEP upamiętnia fotografia dostępna na stronie internetowej. Działacze OZW sprawnie przygotowali

założenia organizacyjne Zjazdu. Powołano kilka komisji organizacyjnych, między innymi Komisję Wystawową, której przewodniczył Władysław J. Przybyłowski, Komisję Wycieczkową i Rozrywkową prowadzoną przez Pawła Nestrpykę i Referatową ze Zdzisławem Rychlikiem na czele.

Rys. 2. Kazimierz Szpotański i Jan Obrąpalski składają wieniec na płycie Nieznanego Powstańca Śląskiego na Placu Wolności w Katowicach

Rys. 3. Uczestnicy Zjazdu na Placu Wolności w 1939 roku

Walne Zgromadzenie SEP połączone było z ogólnokrajową Wystawą Przemysłu Elektrotechnicznego i Maszynowego zorganizowaną w nowym wówczas gmachu Śląskich Technicznych Zakładów Naukowych. Uroczystego otwarcia Wystawy i Zgromadzenia dokonał przybyły specjalnie z tej okazji Prezydent RP, Członek Honorowy SEP Ignacy Mościcki. Organizacji i obradom Zgromadzenia przewodzili prezes SEP Kazimierz Szpotański i prezes Oddziału Zagłębia Węglowego Jan Henryk Obrąpalski, będący jednocześnie przewodniczącym Komitetu wystawy. Podczas otwarcia Gustaw Morcinek m.in. powiedział: „Dobrze się stało, że tegoroczny zjazd Stowarzyszenia Elektryków Polskich odbywa się na Śląsku. Zobaczycie tutaj odrębną ziemię, która ongiś nazywała się staropolską i spotkacie tutaj odrębnych ludzi, którzy tworzą młodą Polskę, taką mocną, twardą i pełną prężności młodą Polskę. Ziemia ta i ludzie serdecznie Was witają najpiękniejszym swym pozdrowieniem: *Szczęście Boże!*”.

Po otwarciu obrad Kazimierz Szpotański wygłosił referat „Rola przemysłu w obronności państwa”, w którym podkreślona była doniosła rola armii, mogącej bezpośrednio walczyć z wrogiem i rola przemysłu, który tę armię uzbroi, wyżywi i ubierze, umożliwiając walkę zbrojną. Odczytano deklarację o połączeniu Stowarzyszenia Elektryków

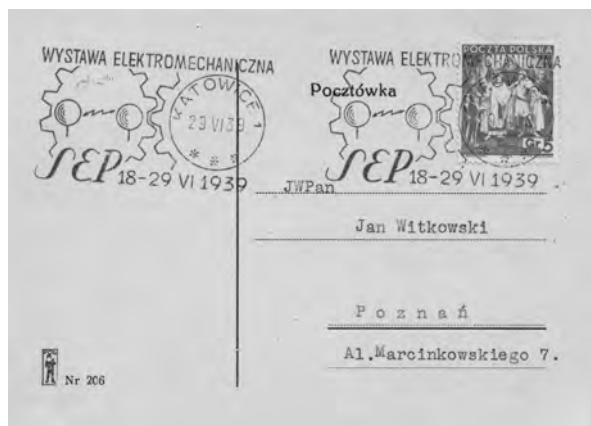
Polskich, Stowarzyszenia Teletechników Polskich i Polskiego Związku Inżynierów Elektryków w jedną ogólnopolską organizację reprezentującą ogół inżynierów elektryków polskich.

Obradowano w siedmiu grupach tematycznych:

- elektryfikacyjnej;
- górniczo–hutniczej (przewodniczący Zdzisław Rychlik z referatem Jana H. Obrąpalskiego pod tytułem: „Elektryczność w wielkim przemyśle Polskiego Zagłębia Węglowego”;
- przemysłowej;
- oświetleniowej;
- telekomunikacyjnej;
- szkolnictwa elektrotechnicznego;
- trakcyjnej.

Dwie ostatnie obradowały w Cieszynie.

Uchwalono nowy statut SEP. W uchwałach Zjazdowych postulowano między innymi utworzenie wyższej uczelni technicznej na Śląsku, a także wprowadzenie w całym kraju elektrycznej komunikacji trolejbusowej.

Rys. 4. Okolicznościowa kartka pocztowa dot. Wystawy Elektrotechnicznej podczas Zjazdu

Oddzielny program został przygotowany dla pań towarzyszących uczestnikom zgromadzenia. Odbyło się wiele wycieczek technicznych do większych zakładów przemysłowych Śląska i Zagłębia, a także zwiedzano Śląsk Cieszyński i Zaolziański. Zarówno obradom, wystawie, jak i wycieczkom towarzyszyło ogromne zainteresowanie. Prezesem już jednego stowarzyszenia – SEP – został wybrany Antoni Krzyczkowski (powołany do wojska w sierpniu 1939 r.).

3. X WALNY ZJAZD DELEGATÓW SEP W 1957 ROKU

Pod koniec lat czterdziestych i na początku pięćdziesiątych nastąpiło przekształcanie SEP w organizację masową, której jednostki organizacyjne lokowane były w zakładach pracy. Ograniczona została samodzielność SEP, a podległość Naczelnej Organizacji Technicznej zapisana została w Statucie SEP z 1947 roku, którego paragraf 23 brzmiał: „Władze stowarzyszenia nie mogą podjąć uchwały sprzecznej ze statutem NOT lub uchwałami Walnego Zjazdu NOT”. Jednocześnie SEP stał się stowarzyszeniem branżowym (związanym ściśle z działalnością określonego resortu).

Polityczny przełom w październiku 1956 roku związany z destalinizacją zaowocował także zmianami

w Stowarzyszeniu. 21 października 1956 roku odbył się IX Walny Zjazd Delegatów SEP w Krakowie, na którym zapoczątkowane zostały intensywne prace nad przygotowaniem nowego Statutu, zarówno określającego rolę i organizację SEP w nowej sytuacji polityczno – gospodarczej Kraju jak i nawiązującego do tradycji przedwojennych. Uwzględniano także wnioski wynikające z obrad i uchwał III Kongresu Techników Polskich, jaki odbył się w Warszawie w lutym 1957 roku. Projekt nowego statutu przygotowała Komisja Statutowa działająca w składzie: Waław Fiszer, Witold Gładysz, Zbigniew Karasiński, Stefan Kwiatkowski, Jan Łazarowicz, Tadeusz Skarżyński, Wilhelm Smoluchowski i Marian Szymonowicz. W projekcie usunięto z poprzedniego statutu narzuconą zasadę „branżowości”, wprowadzono pojęcie członka korespondenta (dla osób nie posiadających obywatelstwa polskiego), powołano Główny Sąd Koleżeński i dano oddziałom możliwość powoływania kół zakładowych i terenowych. Skład Zarządu Głównego powiększono z 11 do 18 osób. Kadencja była dwuletnia, z tym, że połowa członków ustępowała co roku według starszeństwa wyboru.

W okresie tym dużym wyróżnieniem dla Oddziału Zagłębia Węglowego SEP było powierzenie mu organizacji X Walnego Zjazdu Delegatów SEP.

Rys. 5. Miejsce Zjazdu – Pałac Młodzieży w Katowicach, fot. z lat 1957-1960

X WZD odbył się w dniach od 13 do 15 września 1957 roku. Po tym jak Zjazd jednogłośnie przyjął nowy Statut, przewodniczący prezydium Zjazdu Tadeusz Skarżyński powiedział, które okazały się prorocze: „Wydaje się, że ten nowy statut powinien być bazą, która posłuży dalszemu rozwojowi i rozkwitowi naszego Stowarzyszenia, która posłuży do tego, aby Stowarzyszenie mogło zająć godną siebie pozycję w życiu całego społeczeństwa polskiego”. Poza uchwaleniem statutu do najważniejszych uchwał Zjazdu Katowickiego można zaliczyć:

- zatwierdzenie wzoru odznaki SEP;
- szereg zaleceń w obronie zawodu i interesów inżynierów i techników elektryków;
- zalecenia utworzenia kasy ubezpieczeń na życie dla członków SEP.

Podczas Zjazdu wygłoszone zostały także trzy referaty naukowo–techniczne:

- doc. Władysława Gluzińskiego – Urządzenia elektryczne w górnictwie polskim na tle osiągnięć światowych;
- mgr inż. Waławę Fiszera – Rozwój energetyki w Polsce na bazie węgla brunatnego;

- prof. Henryka Śmigielskiego – System crossbar telefonii w Polsce.

Po obradach uczestnicy zwiedzili obiekty energetyczne i przemysłowe według zainteresowań: elektrownię w Miechowicach, stacje transformatorowe w Trzebinie i Mikulczycach, kopalnie w Katowicach, Szombierkach i Chorzowie oraz huty Bobrek i Kościuszko.

Rys. 6. Elektrownia Miechowice, dzisiaj nie istnieje

Wspomnieć można, że organizatorzy duży nacisk położyli na stronę towarzyską zjazdu. Wspólna kolacja, wspólny spektakl teatralny oraz wycieczki zacieśniły kontakty koleżeńskie Sepowców z różnych stron kraju i przyczyniły się do pozytywnej oceny strony organizacyjnej X WZD SEP.

4. XXXV WALNY ZJAZD DELEGATÓW SEP W 2010 R. [4, 5]

W 71 lat po pierwszym i w 54 lata po drugim w Katowicach odbył się trzeci Walny Zjazd Delegatów SEP. W dniach od 25 do 26 czerwca 2010 r. na widowni Teatru Śląskiego im. Stanisława Wyspiańskiego w Katowicach zasiedli wybrani w Oddziałach delegaci 50 Oddziałów SEP wraz z Członkami Honorowymi Stowarzyszenia, łącznie w liczbie 216 osób (na 256 uprawnionych do głosowania), zapewniając kworum niezbędne do prawomocności podejmowanych uchwał Zjazdu.

Rys. 7. Plakat Zjazdowy

Organizatorem Zjazdu był Oddział Zagłębia Węglowego wspomagany przez biuro ZG SEP. W przeddzień Zjazdu odbyła się konferencja naukowo-

techniczna zatytułowana „Nowoczesne technologie w energetyce” oraz otwarta została wystawa firm z obszaru elektryki, a wieczorem w katowickim kościele Mariackim została odprawiona msza święta w intencji członków Stowarzyszenia.

Rankiem 25 czerwca 2010 r. uczestnicy WZD zebrali się pod pomnikiem Powstań Śląskich, gdzie złożono wieniec i odśpiewano hymn narodowy, aby uczcić pamięć uczestników trzech wystąpień zbrojnych ludności śląskiej, mających na celu przyłączenie Śląska do odradzającej się Polski.

Obrady XXXV Walnego Zjazdu Delegatów SEP otworzył Prezes SEP Jerzy Barglik. W skład wybranego Prezydium Zjazdu weszli: Jan Strzałka z Oddziału Krakowskiego SEP, któremu powierzono prowadzenie obrad oraz Stanisław Bolkowski z Oddziału Warszawskiego i Piotr Szymczak z Oddziału Szczecińskiego.

Rys. 8. Składanie wieńca pod pomnikiem Powstań Śląskich, od prawej: Jerzy Barglik, Teresa Skowrońska, Stanisław Bolkowski i Piotr Kucjas

Rys. 9. Prezydium Zjazdu, od lewej Stanisław Bolkowski, Jerzy Barglik, Jan Strzałka, Piotr Szymczak

Zjazd nadał godność Członka Honorowego SEP następującym członkom zwyczajnym SEP: Jerzemu Barglikowi, Tadeuszowi Glince, Stefanowi Granatowiczowi, Lechowi Nowosadowi, Zbigniewowi Steinowi, Zenonowi Stodolskiemu, Janowi Strzałce, Jerzemu Szymtowi oraz pośmiertnie Jerzemu Andrzejowi Bąkowi i Jerzemu Junoszy

Podoskiemu. Następnie Delegaci wysłuchali sprawozdań ustępujących władz statutowych SEP za minioną kadencję i po burzliwej dyskusji Zjazd udzielił ustępującym władzom absolutorium. W tajnym głosowaniu na Prezesa SEP został wybrany prof. Jerzy Barglik. Pierwszy dzień obrad WZD zakończył koncert w pięknej Sali Akademii Muzycznej w Katowicach. Dzień drugi zdominowała problematyka programowa i wybory władz. Delegaci w tajnym głosowaniu dokonali wyboru 15 członków Zarządu Głównego, 8 członków GKR i 7 członków GSK. W trakcie dyskusji programowej poruszano wiele wątków, wśród nich kwestię zwiększania udziału młodzieży w działalności Stowarzyszenia.

Rys. 10. Uczestnicy WZD w Teatrze Śląskim im. Stanisława Wyspiańskiego w Katowicach

Zjazd w jawnym głosowaniu uchwalił regulamin Głównego Sądu Koleżeńskiego, adekwatny do zapisów statutu SEP. Przeprowadzono także wybory do Komisji Wyborczej, odrzucając jednogłośnie propozycje zmian jej regulaminu, zgłoszone z Sali [6]. Po zakończeniu obrad Zjazdu delegaci WZD obejrzeli w teatrze im. St. Wyspiańskiego sztukę „Zagraj to jeszcze raz, Sam” Woody Allena, po którym odbyło się tradycyjne spotkanie koleżeńskie.

5. BIBLIOGRAFIA

1. Przegląd Elektrotechniczny nr 12 i 13, 1939.
2. Historia Stowarzyszenia Elektryków Polskich 1919–1959. Praca Zbiorowa, WCT NOT Warszawa 1959.
3. Historia Stowarzyszenia Elektryków Polskich 1919–1999, Zespół autorów pod przewodnictwem Stanisława Nurka, COSiW SEP, Warszawa 1999.
4. Barglik J.: Infosepik nr 93 i 94 /2010.
5. Kołakowski T. E., Kuźnik A.: 100 lat zorganizowanej działalności elektryków na terenie Oddziału Zagłębia Węglowego SEP 1911–2011, OZW SEP Katowice, wydanie drugie uzupełnione 2019.
6. Kołakowski Tomasz E.: 95 lat Stowarzyszenia Elektryków Polskich, 1919–2014, COSiW SEP, OW Energia.

GENERAL ASSEMBLIES OF ASSOCIATION OF POLISH ELECTRICAL ENGINEERS IN KATOWICE

Paper presents a short description of General Assemblies of SEP organized in Katowice by the Coal District Division of SEP. SEP activists who due to their social actions contribute to the success of these positively evaluated by participants meetings are reminded.

Keywords: SEP, General Assemblies, the Coal District Division of SEP.